

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 14ης Ιανουαρίου 2010 *

Στην υπόθεση C-226/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Verwaltungsgericht Oldenburg (Γερμανία) με απόφαση της 13ης Μαΐου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Μαΐου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Stadt Papenburg

κατά

Bundesrepublik Deutschland,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο του τέταρτου τμήματος και προεδρεύοντα του δεύτερου, C. W. A. Timmermans, K. Schieman, P. Kūris και L. Bay Larsen (εισηγητή), δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston
γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 26ης Μαρτίου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο Stadt Papenburg (Δήμος Papenburg), εκπροσωπούμενος από τον K. Füller, Rechtsanwalt,
- η Bundesrepublik Deutschland (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας), εκπροσωπούμενη από τον W. Ewer, Rechtsanwalt,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις B. Eggers και D. Recchia,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η αίτηση έκδοσης προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία των άρθρων 2, παράγραφος 3, 4, παράγραφος 2, και 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2006/105/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006 (ΕΕ L 363, σ. 368, στο εξής: οδηγία περί οικοτόπων).
- ² Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς που εκκρεμεί μεταξύ του Δήμου Papenburg και της Bundesrepublik Deutschland (Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας) με αντικείμενο τη δήλωση συμφωνίας στην οποία προτίθεται να προβεί το κράτος αυτό σε σχέση με το σχέδιο καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας (στο εξής: ΤΚΣ) που έχει καταρτιστεί από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και περιλαμβάνει ένα τόπο επί του ποταμού Ems που βρίσκεται κάταντα προς τον εν λόγω δήμο.

Το νομικό πλαίσιο

Το κοινοτικό δίκαιο

- 3 Το άρθρο 2, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων έχει ως εξής:

«Κατά τη λήψη μέτρων σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες.»

- 4 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, συνιστάται ένα «συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο Natura 2000. Το δίκτυο αυτό, που αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφανίζονται στο παράρτημα Ι και τους οικοτόπους των ειδών που εμφανίζονται στο παράρτημα ΙΙ, πρέπει να διασφαλίζει τη διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών».

- 5 Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος, βασιζόμενο στα κριτήρια που ορίζονται στο παράρτημα ΙΙΙ (στάδιο 1) και στις σχετικές επιστημονικές πληροφορίες, προτείνει έναν κατάλογο τόπων, όπου υποδεικνύεται ποιοι τύποι φυσικών οικοτόπων από τους αναφερόμενους στο παράρτημα Ι και ποια τοπικά είδη από τα απαριθμούμενα στο παράρτημα ΙΙ απαντούν στους εν λόγω τόπους. [...]

Ο κατάλογος διαβιβάζεται στην Επιτροπή μέσα σε μια τριετία από τη γνωστοποίηση της παρούσας οδηγίας ταυτόχρονα με τις πληροφορίες για κάθε τόπο. [...]

2. Η Επιτροπή, βασιζόμενη στα κριτήρια του παραρτήματος III (στάδιο 2) και στα πλαίσια [κάθε] μιας από τις πέντε βιογεωγραφικές περιοχές που αναφέρονται στο στοιχείο γ', σημείο iii, του άρθρου 1 και του συνόλου του εδάφους που αναφέρεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, καταρτίζει, σε συμφωνία με καθένα από τα κράτη μέλη και βάσει των καταλόγων των κρατών μελών, σχέδιο καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας όπου καθίστανται πρόδηλοι οι τόποι στους οποίους απαντούν ένας ή περισσότεροι τύποι φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας ή ένα ή περισσότερα είδη προτεραιότητας.

Τα κράτη μέλη των οποίων οι τόποι με τύπους φυσικών οικοτόπων και είδη που έχουν προτεραιότητα αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 5 % του εθνικού εδάφους μπορούν, σε συμφωνία με την Επιτροπή, να ζητήσουν ελαστικότερη εφαρμογή των κριτηρίων που απαριθμούνται στο παράρτημα III (στάδιο 2) για την επιλογή του συνόλου των τόπων κοινοτικής σημασίας στο έδαφός τους.

Ο κατάλογος των τόπων των επιλεγμένων ως τόπων κοινοτικής σημασίας [...] καταρτίζεται από την Επιτροπή με τη διαδικασία του άρθρου 21».

- 6 Το παράρτημα III της οδηγίας περί οικοτόπων, στάδιο 2, με τίτλο «Αξιολόγηση της κοινοτικής σημασίας των περιοχών που περιλαμβάνονται στους εθνικούς καταλόγους», ορίζει τα εξής:

«1. Όλες οι περιοχές που έχουν αναγνωριστεί από τα κράτη μέλη στο στάδιο 1, οι οποίες παρέχουν προστασία σε τύπους φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας ή/και σε είδη προτεραιότητας, θεωρούνται ως τόπων κοινοτικής σημασίας.

2. Κατά την αξιολόγηση της κοινοτικής σημασίας των άλλων περιοχών που περιλαμβάνονται στους καταλόγους των κρατών μελών, δηλαδή κατά την αξιολόγηση της συμβολής τους στη διατήρηση ή στην αποκατάσταση, υπό ευνοϊκές συνθήκες διατήρησης, ενός φυσικού οικοτόπου του παραρτήματος I ενός είδους του παραρτήματος II ή/και της συμβολής τους στη συνοχή του Natura 2000, θα λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα κριτήρια:

- α) η σχετική αξία της περιοχής σε εθνικό επίπεδο,
- β) η γεωγραφική θέση της περιοχής σε σχέση προς τις μεταναστευτικές οδούς ειδών του παραρτήματος II καθώς και προς το ενδεχόμενο να αποτελεί μέρος ενός οικοσυστήματος χαρακτηριζόμενου από συνοχή το οποία να βρίσκεται εκατέρωθεν εσωτερικών συνόρων της Κοινότητας,
- γ) η συνολική έκταση της περιοχής,
- δ) ο αριθμός τύπων φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος I και ειδών του παραρτήματος II που είναι παρόντα στην περιοχή,
- ε) η συνολική οικολογική αξία της περιοχής για την ή τις συγκεκριμένες ευρύτερες βιογεωγραφικές περιοχές ή/και για το σύνολο του εδάφους που αναφέρεται στο άρθρο 2, τόσο από την άποψη της χαρακτηριστικής ή της μοναδικής φύσης των στοιχείων από τα οποία συντίθεται η περιοχή, όσο και από την άποψη του συνδυασμού τους.»

7 Το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας περί οικοτόπων προβλέπει τα εξής:

«2. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις ειδικές ζώνες διατήρησης να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν ορισθεί, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σημαντικές όσον αφορά τους στόχους της παρούσας οδηγίας.

3. Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η [κοινή] γνώμη.

4. Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε.

Όταν ο τόπος περί του οποίου πρόκειται είναι τόπος όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή/και ένα είδος προτεραιότητας, είναι δυνατόν να προβληθούν μόνον επιχειρήματα σχετικά με την υγεία ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια ή σχετικά με θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον ή, κατόπιν γνωμοδοτήσεως της Επιτροπής, άλλοι επιτακτικοί σημαντικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος.»

Το εθνικό δίκαιο

- 8 Το άρθρο 28, παράγραφος 2, του Grundgesetz (Θεμελιώδους Νόμου ή Συντάγματος της Γερμανίας) έχει ως εξής:

«Οι δήμοι έχουν την εξουσία να ρυθμίζουν υπ' ευθύνη τους όλες τις τοπικού ενδιαφέροντος υποθέσεις, εντός των ορίων που επιβάλλει ο νόμος. Οι ενώσεις δήμων έχουν επίσης, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων τους, το δικαίωμα διοικητικής αυτοτέλειας, σύμφωνα με τον νόμο. Η εγγύηση διοικητικής αυτοτέλειας περιλαμβάνει επίσης τα βασικά στοιχεία δημοσιονομικής αυτοτέλειας. Τα βασικά αυτά στοιχεία περιλαμβάνουν το δικαίωμα των δήμων να επιβάλλουν φόρους σε συνάρτηση με την οικονομική ευρωστία των φορολογούμενων και να καθορίζουν τους σχετικούς φορολογικούς συντελεστές.»

- 9 Σύμφωνα με την ερμηνεία που προσδίδει στην παραπάνω διάταξη το αιτούν δικαστήριο, το δικαίωμα διοικητικής αυτοτέλειας που εγγυάται στους δήμους το Σύνταγμα περιλαμβάνει και το δικαίωμά τους να αξιώνουν να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντά τους στις περιπτώσεις που τα μέτρα που λαμβάνονται σε επίπεδο ανώτερο του τοπικού επιπέδου επηρεάζουν μακροπρόθεσμα την ανάπτυξη του δήμου ή διαταράσσουν μακροπρόθεσμα τον επαρκώς συγκεκριμένο και παγιωμένο προγραμματισμό του δήμου. Αυτό ισχύει και για τα μέτρα που λαμβάνονται εκτός των εδαφικών ορίων του δήμου, εφόσον τα μέτρα αυτά θίγουν προφανώς και ειδικώς τον συγκεκριμένο δήμο, παρά τη γεωγραφική απόσταση.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 10 Ο Δήμος Papenburg είναι πόλη με λιμάνι στις όχθες του ποταμού Ems στην Κάτω Σαξονία, όπου βρίσκονται και ναυπηγεία.
- 11 Για να μπορούν τα πλοία με βύθισμα 7,3 m να πλέουν από τα ναυπηγεία προς τη Βόρεια Θάλασσα, εκτελούνται οι «αναγκαίες εργασίες βυθοκόρησης» με σκοπό την εκβάθυνση του Ems. Με απόφαση την οποία εξέδωσε στις 31 Μαΐου 1994 η Wasser-

und Schifffahrtsdirektion Nordwest (διεύθυνση υδάτων και ναυσιπλοΐας της βορειοδυτικής περιφέρειας), επιτράπηκε στον Δήμο Papenburg, στη Landkreis Emsland (επαρχία Emsland) και στην Wasser- und Schifffahrtsamt Emden (υπηρεσία υδάτων και ναυσιπλοΐας του Emden) να πραγματοποιούν τις αναγκαίες εργασίες βυθοκόρησης στον ποταμό αυτό. Η απόφαση αυτή είναι οριστική και απρόσβλητη και έχει ως συνέπεια, σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο, να επιτρέπονται και οι μελλοντικές «αναγκαίες εργασίες βυθοκόρησης».

- 12 Στις 17 Φεβρουαρίου 2006 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ανακοίνωσε στην Επιτροπή ότι ορισμένα τμήματα του Ems που βρίσκονται κάταντα προς τα όρια του Δήμου Papenburg και είναι γνωστά υπό την περιγραφική ονομασία Unterems und Außenems μπορούσαν πιθανώς να αποτελέσουν ΤΚΣ κατά την έννοια της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 13 Η Επιτροπή περιέλαβε τα τμήματα αυτά του Ems στο σχέδιο καταλόγου των ΤΚΣ το οποίο κατάρτισε. Στη συνέχεια ζήτησε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να δηλώσει ότι συμφωνεί επ' αυτού, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 14 Στις 20 Φεβρουαρίου 2008 ο Δήμος Papenburg άσκησε προσφυγή ενώπιον του Verwaltungsgericht Oldenburg, με την οποία ζητεί να υποχρεωθεί η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να απόσχει από τη δήλωση ότι συμφωνεί. Ο εν λόγω δήμος ισχυρίστηκε ότι η δήλωση συμφωνίας του κράτους μέλους αυτού θα συνιστούσε προσβολή της διοικητικής αυτοτέλειας που εγγυάται στον δήμο το γερμανικό συνταγματικό δίκαιο.
- 15 Κατά τον Δήμο Papenburg, οι σχεδιασμοί του και οι επενδύσεις του και η οικονομική του ανάπτυξη, με δεδομένη την ύπαρξη του λιμανιού και των ναυπηγείων, εξαρτώνται από την πλοϊμότητα του Ems για τα μεγάλα ποντοπόρα πλοία. Ο εν λόγω δήμος φοβείται ότι, αν οι τόποι Unterems και Außenems περιληφθούν στον κατάλογο των ΤΚΣ, οι αναγκαίες εργασίες βυθοκόρησης θα πρέπει στο μέλλον να υποβάλλονται, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, στην εκτίμηση που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας περί οικοτόπων.

- 16 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητεί την απόρριψη της προσφυγής. Ισχυρίζεται ότι, αν ήταν υποχρεωμένη να λάβει υπόψη της, κατά τη λήψη της απόφασής της για το αν θα προβεί στην επίμαχη δήλωση ότι συμφωνεί, τα συμφέροντα που επικαλείται ο Δήμος Papenburg, αυτό θα αποτελούσε παραβίαση του κοινοτικού δικαίου. Το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων υποχρεώνει τα κράτη μέλη να στηρίζουν την απόφασή τους αυτή σε κριτήρια αναγόμενα αποκλειστικά στην προστασία του περιβάλλοντος.
- 17 Με διάταξη της 31ης Μαρτίου 2008, η οποία έχει καταστεί τελεσίδικη, το Verwaltungsgericht Oldenburg δέχτηκε την αίτηση του Δήμου Papenburg για λήψη ασφαλιστικών μέτρων και απαγόρευσε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να δηλώσει ότι συμφωνεί πριν εκδοθεί η απόφαση επί της προσφυγής.
- 18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgericht Oldenburg αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Επιτρέπει στα κράτη μέλη το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας [περί οικοτόπων] να αρνούνται να συμφωνήσουν με το σχέδιο καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας που έχει καταρτίσει η Επιτροπή, επικαλούμενα, όσον αφορά έναν ή περισσότερους τέτοιους τόπους, λόγους μη αναγόμενους στην προστασία του περιβάλλοντος;
 - 2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα: Καταλέγονται μεταξύ των λόγων αυτών και τα συμφέροντα των δήμων και των ενώσεων δήμων, και ιδίως ο προγραμματισμός τους και τα σχέδια προγραμματισμού τους και άλλα συμφέροντά τους που αφορούν την περαιτέρω ανάπτυξη του εδάφους τους;
 - 3) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα: Μήπως μάλιστα η τρίτη αιτιολογική σκέψη ή το άρθρο 2, παράγραφος 3, της οδηγίας [περί οικοτόπων] ή άλλες επιταγές του κοινοτικού δικαίου επιβάλλουν

στα κράτη μέλη και στην Επιτροπή την υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη τέτοιους λόγους κατά τη δήλωση της συμφωνίας τους και την κατάρτιση του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας;

- 4) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τρίτο ερώτημα: Θα μπορούσε –από την άποψη του κοινοτικού δικαίου– ένας δήμος που θίγεται από την καταχώριση ενός τόπου στον εν λόγω κατάλογο να προβάλει ενώπιον δικαστηρίου, μετά την οριστική κατάρτιση του καταλόγου αυτού, τον ισχυρισμό ότι ο κατάλογος αντιβαίνει στο κοινοτικό δίκαιο, επειδή τα συμφέροντά του είτε δεν ελήφθησαν καθόλου υπόψη είτε δεν ελήφθησαν υπόψη επαρκώς;
- 5) Ισχύει η υποχρέωση εκτίμησης των επιπτώσεων κατά το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας για τα εκτελούμενα μέτρα συντήρησης στους πλεύσιμους διαύλους εκβολών ποταμού τα οποία είχαν εγκριθεί οριστικά σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας [περί οικοτόπων] στο εσωτερικό δίκαιο, εφόσον η εκτέλεση των μέτρων συνεχίζεται μετά την καταχώριση του οικείου τόπου στον κατάλογο των τόπων κοινοτικής σημασίας;»

Επί της αίτησης επανάληψης της προφορικής διαδικασίας

- 19 Με δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 17 Σεπτεμβρίου 2009, ο Δήμος Papenburg ζήτησε από το Δικαστήριο να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, κατ' εφαρμογή του άρθρου 61 του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 20 Ο Δήμος Papenburg, προς στήριξη της αίτησής του, εκθέτει ότι η περιγραφή των πραγματικών περιστατικών στην οποία η γενική εισαγγελέας στήριξε την απάντηση που πρότεινε να δώσει το Δικαστήριο στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα είναι ικανή να περιαγάγει το Δικαστήριο σε πλάνη. Ειδικότερα, ο Δήμος Papenburg τονίζει ότι, αντίθετα από ό,τι αφήνει να νοηθεί η γενική εισαγγελέας, η εγκριτική απόφαση της Wasser- und Schifffahrtsdirektion Nordwest, της 31ης Μαΐου 1994, με την οποία επιτράπηκε στον Δήμο Papenburg, στη Landkreis Emsland και στην Wasser- und

Schiffahrtsamt Emden να πραγματοποιούν τις αναγκαίες εργασίες βυθοκόρησης στον ποταμό Ems, δεν είναι η πρώτη απόφαση του είδους αυτού που αφορά την πλοϊμότητα του Ems. Εξάλλου, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι ο Ems είναι ποταμός που είναι εκ φύσεως πλωτός για πλοία με βύθισμα 6,30 m. Η πλοϊμότητά του αυτή είναι το αποτέλεσμα εργασιών βυθοκόρησης που είχαν επιτραπεί στο παρελθόν. Τέλος, ο Δήμος Papenburg αμφισβητεί επίσης τα επιχειρήματα στα οποία στηρίζει η γενική εισαγγελέας την απάντηση που προτείνει στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα.

- ²¹ Συναφώς υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο μπορεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν πρότασης του γενικού εισαγγελέα ή ακόμη και αίτησης των διαδίκων να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Κανονισμού Διαδικασίας, εφόσον κρίνει ότι δεν διαθέτει επαρκή στοιχεία ή ότι η υπόθεση πρέπει να επιλυθεί βάσει επιχειρήματος επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 26ης Ιουνίου 2008, C-284/06, Burda, Συλλογή 2008, σ. I-4571, σκέψη 37, και της 8ης Σεπτεμβρίου 2009, C-42/07, Liga Portuguesa de Futebol Profissional και Bwin International, Συλλογή 2009, σ. I-7633, σκέψη 31).
- ²² Εν προκειμένω ο Δήμος Papenburg ισχυρίζεται κατ' ουσία αφενός ότι ορισμένα πραγματικά περιστατικά στα οποία η γενική εισαγγελέας στηρίξε την ανάλυσή της είναι ανακριβή και αφετέρου ότι η άποψή της σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων είναι εσφαλμένη.
- ²³ Όσον αφορά το πρώτο σημείο, επισημαίνεται ότι, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, το οποίο στηρίζεται στη σαφή διάκριση των καθηκόντων μεταξύ εθνικών δικαστηρίων και Δικαστηρίου, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί της ερμηνείας ή του κύρους των κοινοτικών νομοθετημάτων με βάση αποκλειστικώς τα πραγματικά περιστατικά που του εκθέτει το εθνικό δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Μαρτίου 1978, 104/77, Oehlschläger, Συλλογή τόμος 1978, σ. 277, σκέψη 4, και της 16ης Σεπτεμβρίου 1999, C-435/97, WWF κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-5613, σκέψη 31) και τα οποία πρέπει, σε συνδυασμό με τα νομικά στοιχεία που εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, να παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ. επ' αυτού, μεταξύ άλλων, την απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, C-11/07, Eckelkamp κ.λπ., Συλλογή 2008, σ. I-6845, σκέψη 28).

- 24 Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι η απόφαση περί παραπομπής περιέχει όλα τα αναγκαία πληροφοριακά στοιχεία, προκειμένου το Δικαστήριο να μπορέσει να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί, και συγκεκριμένα στο πρώτο ερώτημα.
- 25 Όσον αφορά το δεύτερο σημείο, αρκεί η διαπίστωση ότι η αίτηση του Δήμου Papenburg δεν περιλαμβάνει κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει η χρησιμότητα ή η αναγκαιότητα της επανάληψης της προφορικής διαδικασίας.
- 26 Συνεπώς, το Δικαστήριο αποφασίζει, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, ότι δεν συντρέχει λόγος να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 27 Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων προβλέπει ότι η Επιτροπή, βασιζόμενη στα κριτήρια του παραρτήματος III (στάδιο 2) της εν λόγω οδηγίας, καταρτίζει, σε συμφωνία με καθένα από τα κράτη μέλη και βάσει των καταλόγων των κρατών μελών, σχέδιο καταλόγου των ΤΚΣ για καθεμία από τις βιογεωγραφικές περιοχές που αναφέρονται στο στοιχείο γ', σημείο iii, του άρθρου 1 της οδηγίας αυτής.
- 28 Το παράρτημα III της οδηγίας περί οικοτόπων, το οποίο αφορά τα κριτήρια επιλογής των τόπων που μπορούν αναγνωριστούν ως ΤΚΣ και να χαρακτηρισθούν ως ειδικές ζώνες διατήρησης απειριθεί, όσον αφορά το στάδιο 2 που ρυθμίζεται από το παράρτημα αυτό, τα κριτήρια αξιολόγησης της κοινοτικής σημασίας των περιοχών που περιλαμβάνονται στους εθνικούς καταλόγους.

- 29 Αυτά όμως τα κριτήρια αξιολόγησης έχουν καθοριστεί βάσει του σκοπού της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων ή της άγριας χλωρίδας και πανίδας που παρατίθενται στο παράρτημα Ι ή στο παράρτημα ΙΙ αντίστοιχα της οδηγίας περί οικοτόπων, καθώς και του σκοπού της διασφάλισης της συνοχής του Natura 2000, δηλαδή του ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου ειδικών ζωνών διατήρησης το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 30 Επομένως, το ίδιο το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων δεν προβλέπει ότι κατά την κατάρτιση από την Επιτροπή, σε συμφωνία με καθένα από τα κράτη μέλη, ενός σχεδίου καταλόγου των ΤΚΣ πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλες απαιτήσεις πέρα από αυτές που ανάγονται στη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας ή στη δημιουργία του δικτύου Natura 2000.
- 31 Αν, κατά τη διαδικασία χαρακτηρισμού την οποία διέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων, τα κράτη μέλη μπορούσαν να αρνούνται να συμφωνήσουν με το σχέδιο, επικαλούμενα λόγους μη αναγόμενους στην προστασία του περιβάλλοντος, θα διακυβευόταν η επίτευξη του σκοπού που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, δηλαδή η δημιουργία του δικτύου Natura 2000, το οποίο αποτελείται από τους τόπους όπου βρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφανίζονται στο παράρτημα Ι και τους οικοτόπους των ειδών που εμφανίζονται στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας αυτής και πρέπει να διασφαλίζει τη διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών.
- 32 Αυτό θα συνέβαινε ιδιαίτερα αν τα κράτη μέλη μπορούσαν να αρνούνται να συμφωνήσουν με το σχέδιο, επικαλούμενα οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων, το οποίο άλλωστε, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας με το σημείο 38 των προτάσεών της, δεν αποτελεί αυτοτελή παρέκκλιση από τους γενικούς κανόνες προστασίας που περιλαμβάνει η εν λόγω οδηγία.
- 33 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων έχει την έννοια ότι δεν

επιτρέπει στα κράτη μέλη να αρνούνται να συμφωνήσουν με το σχέδιο καταλόγου των ΤΚΣ που έχει καταρτίσει η Επιτροπή, επικαλούμενα, όσον αφορά την καταχώριση ενός ή περισσότερων τόπων στο σχέδιο αυτό, λόγους μη αναγόμενους στην προστασία του περιβάλλοντος.

Επί του δεύτερου, του τρίτου και του τέταρτου ερωτήματος

- 34 Κατόπιν της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, δεν χρειάζεται να δοθεί απάντηση στο δεύτερο, στο τρίτο και στο τέταρτο.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

- 35 Με το πέμπτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο θέτει κατ' ουσία το ζήτημα αν οι συνεχείς εργασίες συντήρησης στον πλεύσιμο δίαυλο των εκβολών του ποταμού που αφορά η υπόθεση της κύριας δίκης, οι οποίες δεν συνδέονται άμεσα ούτε είναι αναγκαίες για τη διαχείριση του οικείου τόπου και εγκρίθηκαν κατά το εθνικό δίκαιο πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας περί οικοτόπων στο εθνικό δίκαιο, πρέπει, εφόσον θα μπορούσαν να επηρεάσουν σημαντικά τον τόπο αυτό, να υποβάλλονται, κατά το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας περί οικοτόπων, σε εκτίμηση των επιπτώσεων που έχουν για τον εν λόγω τόπο, αν η εκτέλεσή τους συνεχίζεται μετά την καταχώριση του τόπου αυτού στον κατάλογο των ΤΚΣ σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής.
- 36 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων, το σχέδιο το οποίο είναι δυνατόν να επηρεάσει σημαντικά τον συγκεκριμένο τόπο εγκρίνεται μόνον κατόπιν προηγούμενης εκτίμησης των επιπτώσεων που έχει για τον τόπο αυτό (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, C-127/02, Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging, Συλλογή 2004, σ. I-7405, σκέψη 22).

- 37 Κατά συνέπεια, πρέπει καταρχάς να εξεταστεί κατά πόσον οι επίμαχες στην κύρια δίκη εργασίες βυθοκόρησης καλύπτονται από την έννοια του «σχεδίου», όπως αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 38 Επ' αυτού υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο, αφού διαπίστωσε ότι στην οδηγία περί οικοτόπων δεν δίδεται ορισμός της έννοιας του «σχεδίου», επισήμανε ότι ο ορισμός του «σχεδίου» στο άρθρο 1, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40), είναι κρίσιμος για την οριοθέτηση της έννοιας του σχεδίου κατά την οδηγία περί οικοτόπων (προπαρατεθείσα απόφαση Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging, σκέψεις 23, 24 και 26).
- 39 Η εκτέλεση εργασιών βυθοκόρησης σε πλεύσιμο δίαυλο μπορεί πάντως να καλύπτεται από την έννοια του «σχεδίου», όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 85/337, το οποίο αφορά «άλλες επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον ή το τοπίο, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι επεμβάσεις που αφορούν την εκμετάλλευση των πόρων του εδάφους».
- 40 Επομένως, η εκτέλεση τέτοιων εργασιών μπορεί να θεωρηθεί ότι καλύπτεται από την έννοια του «σχεδίου» του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 41 Εξάλλου, το ίδιο το γεγονός ότι η άδεια για την εκτέλεση των εργασιών αυτών δόθηκε οριστικά σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας περί οικοτόπων στο εθνικό δίκαιο δεν αποτελεί κώλυμα για τον χαρακτηρισμό κάθε παρέμβασης στον πλεύσιμο δίαυλο ως αυτοτελούς σχεδίου κατά την έννοια της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 42 Αν υπήρχε τέτοιο κώλυμα, οι εν λόγω εργασίες βυθοκόρησης στον συγκεκριμένο δίαυλο, οι οποίες δεν συνδέονται άμεσα ούτε είναι αναγκαίες για τη διαχείριση του οικείου τόπου, θα απαλλάσσονταν εκ των προτέρων και διά παντός, μολοντί είναι

δυνατόν να επηρεάζουν σημαντικά τον τόπο αυτό, από την υποχρέωση να υποβάλλονται σε οποιαδήποτε εκ των προτέρων εκτίμηση των επιπτώσεών τους για τον τόπο αυτό, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων, ή στη διαδικασία που προβλέπει η παράγραφος 4 του άρθρου αυτού.

- 43 Επομένως, θα υπήρχε ο κίνδυνος να μη διασφαλίζεται πλήρως η επίτευξη του σκοπού της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, τον οποίο επιδιώκει η οδηγία περί οικοτόπων.
- 44 Αντίθετα από ό,τι ισχυρίζονται ο Δήμος Papenburg και η Επιτροπή, από την αρχή της ασφάλειας δικαίου ή την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν συνάγεται κανείς λόγος για τον οποίο να μην πρέπει να υποβάλλονται στη διαδικασία του άρθρου 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας περί οικοτόπων οι εργασίες βυθοκόρησης στον επίμαχο δίαυλο, ως αυτοτελή διαδοχικά σχέδια, έστω και αν οι εργασίες αυτές έχουν εγκριθεί άπαξ διά παντός σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.
- 45 Όσον αφορά την αρχή της ασφάλειας δικαίου, η αρχή αυτή σημαίνει ειδικότερα ότι κάθε ρύθμιση που έχει δυσμενείς συνέπειες έναντι ιδιωτών πρέπει να είναι σαφής και επακριβής και η εφαρμογή της να μπορεί να προβλεφθεί από τους πολίτες (απόφαση της 7ης Ιουνίου 2005, C-17/03, VEMW κ.λπ., Συλλογή 2005, σ. I-4983, σκέψη 80). Αυτό όμως συμβαίνει όντως με την οδηγία περί οικοτόπων σε σχέση με την κατάσταση που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης.
- 46 Όσον αφορά την αρχή της προστασίας δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, τονίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, ο νέος κανόνας εφαρμόζεται πάραυτα στα μελλοντικά αποτελέσματα μιας κατάστασης που έχει δημιουργηθεί υπό το κράτος του παλαιότερου κανόνα και το πεδίο εφαρμογής της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν μπορεί να διευρυνθεί τόσο ώστε να παρακωλύεται γενικά η εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων επί των μελλοντικών αποτελεσμάτων καταστάσεων που έχουν δημιουργηθεί υπό την προγενέστερη ρύθμιση (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2002, C-162/00, Pokrzeptowicz-Meyer, Συλλογή 2002, σ. I-1049, σκέψεις 50 και 55).

- 47 Τέλος, επισημαίνεται ότι οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης εργασίες συντήρησης, αν μπορούν να θεωρηθούν ως ενιαία πράξη λόγω ιδίως της συχνότητάς τους, της φύσης τους ή των όρων εκτέλεσής τους, ιδιαίτερα όταν σκοπός τους είναι η διατήρηση ορισμένου βάθους στον πλευσίμο δίαυλο χάρη στις πραγματοποιούμενες κατά τακτά διαστήματα αναγκαίες εργασίες βυθοκόρησης, μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως ενιαίο σχέδιο, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 48 Στην περίπτωση αυτή, το σχέδιο αυτό, εφόσον είχε εγκριθεί πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας περί οικοτόπων στο εσωτερικό δίκαιο, δεν θα υπέκειτο στις προβλεπόμενες από την οδηγία αυτή απαιτήσεις της διαδικασίας της προηγούμενης εκτίμησης των επιπτώσεων που έχει για τον οικείο τόπο το σχέδιο αυτό (βλ. επ' αυτού την απόφαση της 23ης Μαρτίου 2006, C-209/04, Επιτροπή κατά Αυστρίας, Συλλογή 2006, σ. I-2755, σκέψεις 53 έως 62).
- 49 Εντούτοις, αν ο οικείος τόπος περιλαμβανόταν, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων, στον κατάλογο των επιλεγμένων ως ΤΚΣ τόπων, τον οποίο καταρτίζει η Επιτροπή, η εκτέλεση του σχετικού σχεδίου θα καλυπτόταν από το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, το οποίο καθιστά δυνατή την επιδίωξη του ουσιώδους σκοπού της διατήρησης και της προστασίας της ποιότητας του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, και επιβάλλει μια γενική υποχρέωση προστασίας, που αποσκοπεί στην αποτροπή της υποβάθμισης και των ενοχλήσεων που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές συνέπειες από την άποψη των σκοπών της οδηγίας αυτής (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση *Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging*, σκέψεις 37 και 38, και απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2005, C-117/03, *Dragaggi κ.λπ.*, Συλλογή 2005, σ. I-167, σκέψη 25). Πριν η Επιτροπή καταρτίσει τον εν λόγω κατάλογο, ο τόπος αυτός, εφόσον περιλαμβάνεται ήδη σε εθνικό κατάλογο που έχει διαβιβαστεί στην Επιτροπή με σκοπό την καταχώρισή του στον κοινοτικό κατάλογο, δεν θα πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, να υποστεί παρεμβάσεις που ενέχουν σοβαρούς κινδύνους για τα οικολογικά χαρακτηριστικά του (απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2006, C-244/05, *Bund Naturschutz Bayern κ.λπ.*, Συλλογή 2006, σ. I-8445, σκέψεις 44 και 47).
- 50 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πέμπτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας περί οικοτόπων έχει την έννοια ότι οι συνεχείς εργασίες συντήρησης στον πλευσίμο δίαυλο των εκβολών ποταμού, οι οποίες

δεν συνδέονται άμεσα ούτε είναι αναγκαίες για τη διαχείριση του οικείου τόπου και εγκρίθηκαν κατά το εθνικό δίκαιο πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας περί οικοτόπων στο εθνικό δίκαιο, πρέπει, εφόσον αποτελούν ορισμένο σχέδιο και θα μπορούσαν να επηρεάσουν σημαντικά τον οικείο τόπο, να υποβάλλονται, κατ' εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων, σε εκτίμηση των επιπτώσεων που έχουν για τον τόπο αυτό, αν η εκτέλεσή τους συνεχίζεται μετά την καταχώριση του τόπου αυτού στον κατάλογο των ΤΚΣ σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής.

- 51 Οι εν λόγω εργασίες, αν μπορούν να θεωρηθούν ως ενιαία πράξη λόγω ιδίως της συχνότητάς τους, της φύσης τους ή των όρων εκτέλεσής τους, ιδιαίτερα όταν σκοπός τους είναι η διατήρηση ορισμένου βάρους στον πλευσίμο διάυλο χάρη στις πραγματοποιούμενες κατά τακτά διαστήματα αναγκαίες εργασίες βυθοκόρησης, μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως ενιαίο σχέδιο, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 52 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2006/105/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να αρνούνται να συμφωνήσουν με το

σχέδιο καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας που έχει καταρτίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επικαλούμενα, όσον αφορά την καταχώριση ενός ή περισσότερων τόπων στο σχέδιο αυτό, λόγους μη αναγόμενους στην προστασία του περιβάλλοντος.

- 2) Το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 92/43, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2006/105, έχει την έννοια ότι οι συνεχείς εργασίες συντήρησης στον πλεύσιμο διάυλο των εκβολών ποταμού, οι οποίες δεν συνδέονται άμεσα ούτε είναι αναγκαίες για τη διαχείριση του οικείου τόπου και εγκρίθηκαν κατά το εθνικό δίκαιο πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας 92/43, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2006/105, πρέπει, εφόσον αποτελούν ορισμένο σχέδιο και θα μπορούσαν να επηρεάσουν σημαντικά τον οικείο τόπο, να υποβάλλονται, κατ' εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων, σε εκτίμηση των επιπτώσεων που έχουν για τον τόπο αυτό, αν η εκτέλεσή τους συνεχίζεται μετά την καταχώριση του τόπου αυτού στον κατάλογο των τόπων κοινοτικής σημασίας σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής.

Οι εν λόγω εργασίες, αν μπορούν να θεωρηθούν ως ενιαία πράξη λόγω ιδίως της συχνότητάς τους, της φύσης τους ή των όρων εκτέλεσής τους, ιδιαίτερα όταν σκοπός τους είναι η διατήρηση ορισμένου βάθους στον πλεύσιμο διάυλο χάρη στις πραγματοποιούμενες κατά τακτά διαστήματα αναγκαίες εργασίες βυθοκόρησης, μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως ενιαίο σχέδιο, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2006/105.

(υπογραφές)